

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

TYÖELÄMÄ P€LISSÄ

*Tietoa rahapelihaittojen tunnistamisesta
ja ehkäisemisestä työyhteisössä*

PELIHAITAT • TUKIAINEISTO

@ Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Teksti EHYT ry:

Eija Pietilä, Timo Nerkko, Riitta Matilainen ja
Teresa Tenkanen

(1. painos: Salla Karjalainen, Tapio Jaakkola)

Kirjoitustyön tukiryhmä:

Riikka Salmelin, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Leena Kaila-Kangas, Työterveyslaitos
Eija Ovaskainen, Työturvallisuuskeskus
Katri Kytöpuu, Tiltti

2. uudistettu painos

Kielenhuolto: Taina Ruottinen, Sanataika

Graafinen suunnittelu ja taitto: Tiina Kuoppala, Graforma

Kuvitus: Tiina Kuoppala

Paino: PunaMusta Oy

Vantaa 2021

ISBN (painettu) 978-952-343-621-3

ISBN (verkko) 978-952-343-620-6

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-620-6>

Sisällys

Lukijalle	3
Rahapelaaminen ja pelihaitat Suomessa	6
Rahapeliongelman tunnusmerkkejä	7
Rahapelit ja työ	9
Miten rahapelihaitat näkyvät työpaikalla?	11
Rahapeliongelman merkit työpaikalla	12
Rahapelihaittojen ehkäiseminen tukee työhyvinvointia ...	14
Päihdeohjelma osana työpaikan hyvinvointistrategiaa	15
Rahapelihaittojen työpaikkakohtainen riskiarvio	16
Puheeksi ottaminen työpaikalla	19
Päihdeohjelma – yhteinen sopimus myös rahapelihaittojen ehkäisemiseen	22
Tunnistaminen ja ongelmanratkaisu	22
Hoitoonohjaus	22
Työyhteisön vastuut rahapelihaittojen ehkäisemisessä ...	25
Työterveyshuolto rahapelihaittojen ehkäisemisessä	26
Lisätietoa	29
Kirjallisuutta ja julkaisuja	31

Lukijalle

Jos työntekijän rahapelaaminen muuttuu liialliseksi, pelaamisella voi olla vaikutuksia työpaikan arkeen. Rahapelihaittojen tunnistaminen on haastavaa, sillä ongelmat eivät yleensä näy ulospäin. Usein pelaajan on myös vaikeaa itse havaita ja hyväksyä rahapelaamisesta koituvia haittoja tai ottaa oma pelaamisensa puheeksi.

Työpaikalla työntekijän rahapeliongelma voi ilmetä esimerkiksi työtehon heikkenemisenä, keskittymisvaikeuksina ja toistuvina poissaoloina. Rahapeliongelma voi johtaa monenlaisiin kielteisiin seurauksiin, kuten työntekijän terveysongelmiin ja jopa taloudellisiin väärinkäytöksiin. Ongelmallisesta rahapelaamisesta koituvat haitat ulottuvat myös pelaajan sosiaaliseen elämään ja koskettavat pelaajan lähipiiriä.

Työelämä pelissä -tukiaineisto luo kokonaiskuvan rahapelihaittojen merkityksestä ja ehkäisemisestä työyhteisössä. Se on tarkoitettu työpaikoille esimerkiksi henkilöstöhallinnon ja esihenkilöiden työvälineeksi rahapelihaittojen ehkäisemisen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tukiaineiston tavoite on kasvattaa tietoisuutta rahapelihaitoista ja tukea rahapeliongelman tunnistamista ja puheeksi ottamista työpaikalla. Tavoite on lisäksi selventää työyhteisön toimijoiden erilaisia rooleja rahapelihaittojen ehkäisemisessä ja vastuullisen työpaikkakulttuurin edistämiseksi.

Tukiaineistossa esitellään rahapelihaittojen ehkäisemisen keinoja. Tarkoituksena on luoda terveempi ja turvallisempi työympäristö ja edistää työhyvinvointia. Rahapelihaittojen ehkäisemisen prosessi voidaan sisällyttää osaksi työpaikan päihdeohjelmaa, koska rahapelihaittojen ehkäisemisessä noudatetaan samoja periaatteita kuin päihdeohjelmassa. Haittoja ehkäisevä työ tehdään yhteistyössä työelämän eri toimijoiden kanssa.

Ehkäisevää työtä ohjaa laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä, joka velvoittaa ehkäisemään alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihdytymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamia haittoja. Lain tarkoituksena on varmistaa ehkäisevän päihdetyön toteutus- ja toimintaedellytykset koko maassa, tukea erityisesti kuntia ja alueita ehkäisevän päihdetyön kehittämisessä ja edistää siten terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma antaa välineitä lain toteuttamiseen. Sen tavoitteena on tukea vaikuttavan ja laaja-alaisen ehkäisevän päihdetyön tekemistä kunnissa ja alueilla. Toimintaohjelmaa koordinoi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Koska merkittävä osa suomalaisista aikuisista on työelämässä, on keskeistä, että sekä julkisen että yksityisen sektorin työpaikoilla panostetaan päihde- ja pelihaittojen ehkäisyyn. Rahapelihaittojen ehkäiseminen on osa työpaikan yhteiskuntavastuullisuutta ja sosiaalisesti kestäviä toimintatapoja. Rahapelihaittojen ehkäisemisestä on hyötyä työyhteisölle esimerkiksi seuraavissa aihepiireissä:

- työntekijöiden hyvinvointi ja sairauspoissaolojen ehkäisy
- työntekijöiden sitoutuminen, työmoraaalin ja tuottavuuden ylläpito
- ongelmapelaamisesta johtuvien taloudellisten väärinkäytösten ehkäiseminen
- sijoittajien, omistajien, lahjoittajien, sponsoreiden ja rahoitusyhteisöjen myönteinen kokemus työyhteisön toiminnasta
- hyvä maine työntekijöiden, asiakkaiden ja kumppaneiden keskuudessa sekä siitä seurannut kilpailuhyöty.

- ➡ Lähes 80 prosenttia suomalaisista on pelannut rahapelejä vuonna 2019.
- ➡ Eniten pelataan lottopelejä, arpapelejä ja raha-automaattipelejä.
- ➡ Eniten ongelmia aiheuttavia pelejä ovat nopeatempoiset pelit kuten raha-automaattipelit ja internetin kasinopelit.
- ➡ Rahapeliongelma on kolmella prosentilla suomalaisista (112 000 henkilöllä), ja lähes puolella heistä on todennäköinen rahapeli riippuvuus (1,4 prosentilla eli 52 000 henkilöllä).
- ➡ Lisäksi 11 prosenttia suomalaisista (397 000 henkilöä) pelaa rahapelejä riskitasolla.
- ➡ Kansainvälisen vertailun mukaan suomalaiset käyttävät paljon rahaa pelaamiseen.
- ➡ Suomalaiset häviävät Veikkauksen rahapeleihin 4,6 miljoonaa euroa päivässä.

Lähteet: Salonen ym. 2020, The Economist 2017, Veikkaus 2019.

Rahapelaaminen ja pelihaitat Suomessa

Suurimmalle osalle suomalaisista pelaajista rahapelaaminen ei aiheuta haittoja. Ajan tai rahan runsas käyttäminen rahapelaamiseen voi kuitenkin johtaa rahapelihaittoihin.

Rahapelihaittoja ja -ongelmia esiintyy eritasoisina. Riskitasolla oleva pelaaja pelaa usein, käyttää omiin mahdollisuuksiinsa nähden runsaasti aikaa tai rahaa sekä pelaa yleensä useita erilaisia rahapelejä. Pelaamisesta aiheutuu mahdollisesti jo joitakin taloudellisia, terveydellisiä tai sosiaalisia haittoja. Riskitasolla rahapelaaminen ei välttämättä johda ongelmapelaamiseen, mutta ongelmapelaamista edeltää usein riskitason rahapelaaminen.

Rahapelaaminen on ongelmallista silloin, kun se vaikuttaa kielteisesti pelaajaan, hänen läheisiinsä tai muuhun sosiaaliseen ympäristöön. Kielteiset vaikutukset voivat heijastua useille elämäntilanteille, kuten ihmissuhteisiin, psyykkiseen tai fyysiseen terveyteen, opintoihin tai työelämässä suoriutumiseen sekä taloudelliseen tilanteeseen. Läheisiä, joihin rahapeliongelma jollakin tavoin vaikuttaa, on yleensä viidestä kymmeneen. Nämä läheiset voivat olla perheenjäseniä, sukulaisia, ystäviä tai työyhteisön jäseniä. Heitä on Suomessa arviolta lähes 800 000.

Ongelmapelaamisella viitataan rahapeliriippuvuutta lievempiin pelaamisesta aiheutuviin haittoihin. Riippuvuudesta puhutaan, kun ongelma on vakava eikä pelaaja kykene hallitsemaan rahapelaamistaan ja laiminlyö perustarpeitaan ja velvollisuuksiaan. Suomessa on käytössä

WHO:n ICD-tautiluokitus, jossa diagnosoidaan rahapeliongelma.

Rahapeliongelmaa esiintyy ikään ja sukupuoleen katsomatta kaikissa sosioekonomisissa ryhmissä, mutta osalla ihmisistä on tutkimusten mukaan korkeampi riski rahapeliongelman kehittymiseen. Alhaisen koulutustaustan, työttömyyden ja mielenterveys- ja päihdeongelmien on havaittu lisäävän peliongelman riskiä. Lisäksi rahapeliongelmaa esiintyy tutkimusten mukaan miehillä jonkin verran enemmän kuin naisilla.

Rahapeliongelman riskiä saattavat nostaa seuraavat asiat:

- mielenterveysongelma
- päihteiden käyttö
- työttömyys
- maahanmuuttotausta
- heikko terveydentila
- kehitysvamma
- terveyteen ja neuropsykologisiin häiriöihin liittyvät ongelmat

Rahapeliongelman tunnusmerkkejä

S euraavassa on lueteltu erilaisia käyttäytymisen piirteitä, jotka voivat antaa vihjeitä rahapeliongelma. Luettelo on suuntaa antava, sillä käyttäytymisen muutokset ovat erilaisia eri ihmisillä ja nämä piirteet saattavat liittyä myös henkilön muihin ongelmiin. Yksittäinen tunnusmerkki ei vielä kerro rahapeliongelma.

TALOUS

- ☐ suhtautuminen rahaan muuttuu
- ☐ piilottelee ja jättää maksamatta laskuja
- ☐ lainaa muilta rahaa
- ☐ etsii rahaa tileiltä tai panttaa tai myy tavaroita
- ☐ velkaantuu esimerkiksi ottamalla pikavippejä tai kulutusluottoja
- ☐ ei osaa selittää, mihin palkkatulot on käytetty
- ☐ pyytää palkkaennakkoa

TERVEYS

- ☐ on päänsärkyä, vatsakipuja tai muita stressioireita
- ☐ on univaikeuksia
- ☐ on keskittymisvaikeuksia
- ☐ lihoo tai laihtuu

TEOT

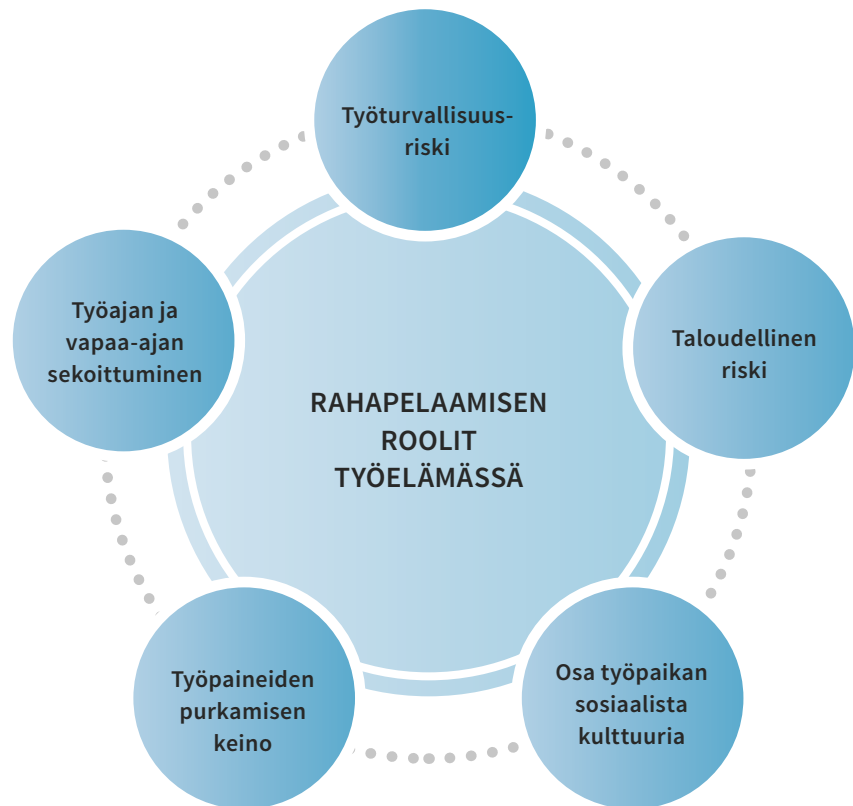
- ☐ hylkää aiempia mieluisia ajanviettotapoja tai harrastuksia
- ☐ käyttäytyy oudosti tai eri tavoin kuin ennen
- ☐ vetäytyy sosiaalisesta kanssakäymisestä
- ☐ viettää paljon aikaa netissä
- ☐ toimii vastuuttomasti töissä, pettää lupauksia tai valehtelee
- ☐ varastaa

TUNTEET

- ☐ on poissaoleva, ahdistunut tai masentunut
- ☐ saa raivonpuuskia, on aggressiivinen tai itsetuhoinen
- ☐ on kyllästynyt tai levoton
- ☐ tunnetilat vaihtelevat nopeasti

Rahapelit ja työ

Rahapelaamisen vaikutusta työyhteisöön on arvioitava jokaisella työpaikalla sen oman kulttuurin ja toimintatapojen pohjalta. Rahapelaamisen vaikutukset voivat olla niin myönteisiä kuin kielteisiäkin. Rahapelaaminen voi olla esimerkiksi osa työpaikan sosiaalista kulttuuria, kuten yhdessä laadittu porukkalotto. Työaikana pelaaminen on kuitenkin kiellettyä.

Rahapelaaminen liittyy yleensä vapaa-aikaan ja on joillekin mieluisaa viihdettä. Suomessa rahapelejä pelataan paljon.

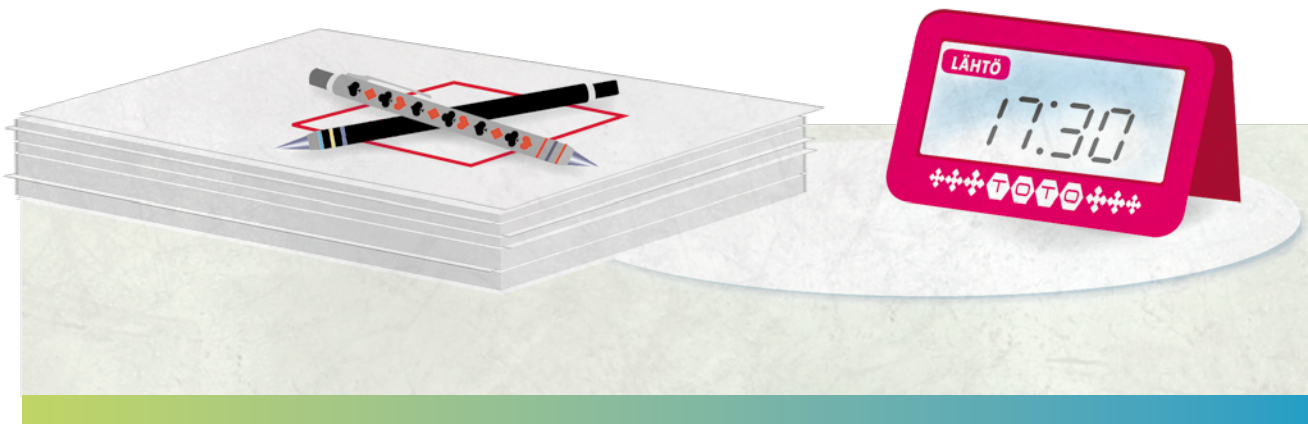
Rahapelit ovat helposti saatavilla, ja tarjontaa on runsaasti. Pelejä tarjotaan useiden eri kanavien kautta, ja uudenlaisia rahapelejä tulee tarjolle jatkuvasti. Rahapelaamisen yleistyminen verkkoympäristössä, jossa ne ovat jatkuvasti saatavilla, on mahdollistanut pelaamisen myös työaikana. Verkossa pelataan yleensä yksin, joten pelaaminen onnistuu työpaikalla tai työpaikan tarjoamilla laitteilla – myös etätyössä. Rahapelaaminen työaikana ja työpaikalla ei välttämättä näy ulospäin.

Kun työnantaja huomaa työntekijän pelaavan rahapelejä työaikana, on hänen keskusteltava asiasta työntekijän kanssa, koska pelaaminen ei kuulu työpaikalle ja estää keskittymisen työntekoon. Jos työnantaja epäilee, että työntekijän rahapelaaminen alkaa vaikuttaa hänen työkykyynsä, työnteon tehokkuuteen tai työpaikan ilmapiiriin, se on syytä ottaa puheeksi. Rahapelihaitat voivat olla hyvin erilaisia riippuen työntekijän työnkuvasta, rahapelaamisen ajankohdasta, rahapelaamisen hallinnasta ja mahdollisuudesta päästä työpaikan varallisuuteen käsiksi.

Rahapelaamisesta työssä koituu työnantajalle seurauksia: työajan menetystä, työpaikan välineiden käyttöä rahapelaamiseen sekä mahdollisia taloudellisia väärinkäytöksiä. Rahapelaamisen riskit ja haittakustannukset työnantajalle on kartoitettava huolellisesti. Rahapelihaittojen ehkäisemiseksi on syytä laatia työpaikkakohtainen suunnitelma.

Rahapelihaittojen ehkäisemisen kannalta on tärkeää tunnistaa toimialoja, joilla työskentely on rahapeliongelman kehittymisen kannalta tavanomaista riskialttiimpaa. Näillä toimialoilla rahapelejä on usein helposti saatavilla työpäivän aikana. Erityisesti rahapelien parissa työskentely ja rahapelien sijaitseminen omassa työympäristössä kasvattavat ongelmallisen rahapelaamisen ja rahapelihaittojen riskiä. Lisäksi työn luonne voi tarjota alustan rahapeliongelman kehittymiselle. Tällaisia ovat esimerkiksi alat, joissa tauot vietetään paikoissa, joissa rahapelit ovat helposti saatavilla. Samoin vuorotyössä, kuten yövuorossa, työskentely saattaa altistaa erityisesti verkkorahapelaamiselle sekä työaikana että myös vapaa-ajalla, jos työrytmi haittaa muita harrastusmahdollisuuksia. Etätyöt ovat yleisesti lisääntyneet, mikä on mahdollisesti lisännyt riskiä rahapelaamiseen työaikana laajemmin.

Myös työn kuormittavuus voi altistaa haitalliselle rahapelaamiselle. Rahapelaaminen saattaa esimerkiksi toimia hengähdystaukona arjen huolista ja työpaineista.

Miten rahapelihaitat näkyvät työpaikalla?

Työnteko	Työvälineiden käyttö rahapelaamiseen
	Työajan käyttö rahapelaamiseen
	Poissaolot tai myöhästely töistä
	Työtehon ja tuottavuuden heikkeneminen (työntekijällä ja työyhteisön muilla työntekijöillä)
Käyttäytyminen	Väsymys
	Keskittymisvaikeudet
	Mielialan vaihtelut
	Vetäytyminen sosiaalisesta kanssakäymisestä töissä
Rahavaikeudet	Rahan lainaaminen työtovereilta
	Toistuva palkkaennakoiden pyytäminen ja lisätöiden kysely
	Rikos: varkauskavallus tai petos

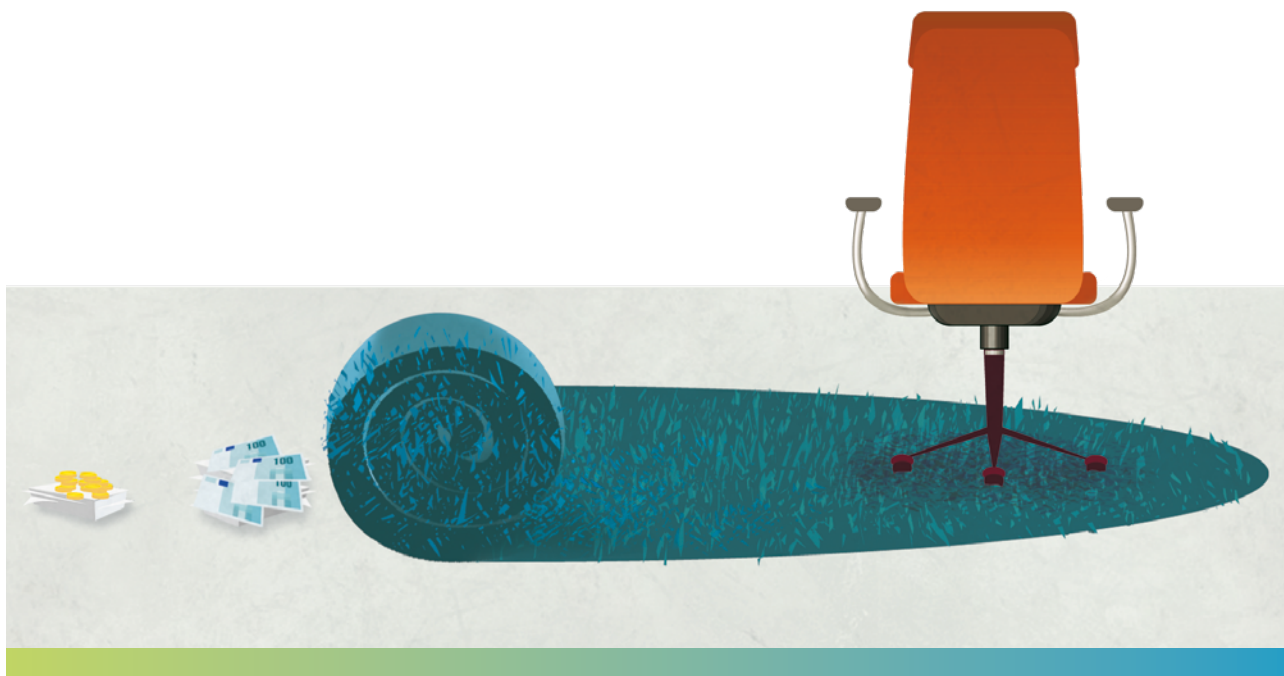
Rahapeliongelman merkit työpaikalla

Ongelmallinen rahapelaaminen ja pelaamisen jatkuva miettiminen ja suunnittelu työajalla voivat vaikuttaa työntekijän keskittymiseen ja töistä suoriutumiseen. Ongelmallinen rahapelaaminen vie paljon aikaa ja voi siten vaikuttaa unirytmiiin. Se saattaa ilmetä myös toistuvana myöhästymisenä ja poissaoloina töistä. Talousongelmat ovat yleisin ongelmallisesta rahapelaamisesta koituva haitta. Ongelmallinen rahapelaaminen voi näkyä työpaikalla rahan lainaamisena, lisä- ja ylitöiden tekemisenä sekä palkkaennakoiden pyytämisenä.

Rahapeliongelma johtuva työtehtävien laiminlyönti, myöhästelyt ja poissaolot kuormittavat työyhteisöä ja hei-

kentävät työilmapiiriä. Työtoverit saattavat joutua paikkaamaan tai salailemaan ongelmallisesti pelaavan tekemättä jääneitä töitä. Tämä voi aiheuttaa työyhteisöön ongelmatilanteita ja tulehduttaa työilmapiiriä. Kun luottamus työtoveriin kerran menetetään, sitä on vaikea saada takaisin.

Äärimmäisissä tapauksissa rahapelaamista saatetaan rahoittaa laittomin keinoin. Tämä voi tarkoittaa työnantajan rahojen näpistämistä, kavaltamista tai varkautta työpaikalla. Rahapelihaittoihin liittyviä taloudellisia menetyksiä on tapahtunut organisaatioissa, joissa koko organisaation taloushallinta on ollut muutaman henkilön varassa. Kavalluksen tehneet henkilöt ovat olleet monesti

avaintyöntekijöitä, päälliköitä tai järjestelmäosaajia, joilla on laajat oikeudet taloushallinnon järjestelmiin. He saattavat väärinkäyttää näitä mahdollisuuksia esimerkiksi siirtämällä tekaistujen laskujen avulla rahaa omaan käyttöönsä. Toisinaan toiminta jatkuu pitkään ennen kuin väärinkäytös tulee ilmi.

Ongelmapelaamiseen liittyvien taloudellisten epäselvyyksien selvittämiseen kuluu työaikaa ja voimavaroja. On sel-

vitettävä sekä pelaajan ongelmavyyhti että se, miten väärinkäytös on ollut mahdollista tehdä. Ongelmapelaamisesta johtuvan taloudellisen väärinkäytöksen julkitulo voi aiheuttaa negatiivista julkisuutta työpaikalle. Työaikana tapahtuvasta rahapelaamisesta voi lisäksi aiheutua tietoturvariskejä epäluotettavien pelisivustojen roskapostimainonnan, virusten ja mahdollisen urkinnan takia.

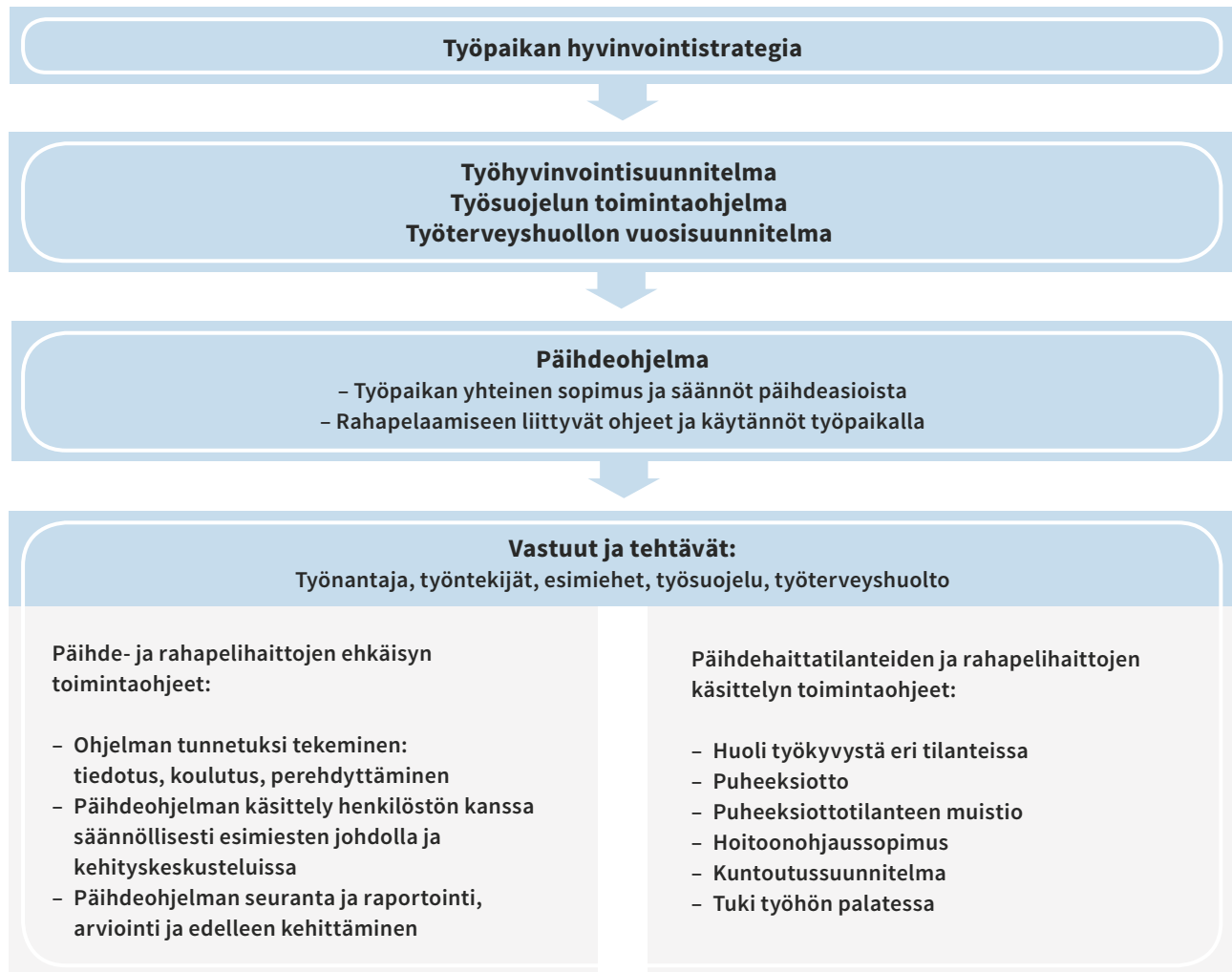
Rahapelihaittojen ehkäiseminen tukee työhyvinvointia

Työpaikalle on määriteltävä rahapelihaittojen ehkäisemisen toimintatavat. Ne voidaan kirjata osaksi työpaikan hyvinvointistrategiaa ja päihdeohjelmaa. Yhdessä sovitut toimintatavat auttavat tarvittaessa tunnistamaan riskitason rahapelaamisen, käsittelemään ongelmallista rahapelaamista, ohjaamaan hoitoon ongelmallisesti rahapelejä pelaavan henkilön ja siten muodostamaan turvallisemman ja terveellisemmän työilmapiirin. Yhteiset säännöt

auttavat ehkäisemään ongelmallisesta rahapelaamisesta aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia työpaikan tuottavuuteen tai maineeseen. Rahapelihaittojen ehkäiseminen voidaan nähdä osana työpaikan strategista hyvinvoinnin johtamista.

Päihdeohjelma osana työpaikan hyvinvointistrategiaa

Rahapelihaittojen työpaikkakohtainen riskiarvio

Rahapelihaittojen ehkäisemiseksi kannattaa tehdä työpaikkakohtainen riskiarvio. Riskiarviota voi työstää seuraavassa esiteltävien yleisluontoisten kysymysten kautta. Työpaikan oma riskiarvio kannattaa kirjata muistiin laadullisena arviona, jossa jokainen kysymys käsitellään kunkin työpaikan lähtökohdista katsottuna.

1. Muodostaako rahapelaaminen riskejä työpaikalle?

Voidakseen vastata kysymykseen työnantajan on tehtävä riskiarviointi, jolla voidaan paikantaa mahdollisuudet pelata rahapelejä työpaikalla ja selvittää, muodostaako rahapelaaminen riskejä työyhteisön toimivuudelle tai työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle. Jos rahapelaamisen todetaan altistavan työntekijät työterveyden tai työturvallisuuden vaarantaviin tilanteisiin, on työnantajan puututtava asiaan.

a. Onko työpaikalla tai työaikana mahdollista pelata rahapelejä?

Työnantajan tulee tunnistaa rahapelaamisen mahdollisuudet työpaikalla. Mahdollisuudet voivat olla hyvinkin henkilökohtaisia, tai ne voivat liittyä työpaikan sosiaaliseen kanssakäymiseen tai virkistystoimintaan. Yksinkertaisimmillaan rahapelaamisen mahdollisuus liittyy laitteiden käyttöön työssä: tietokoneisiin ja mobiililaitteisiin.

b. Voiko rahapelaaminen aiheuttaa uhkatilanteita?

Ongelmallinen rahapelaaminen voi muodostaa työpaikalle ristiriitatilanteita, jotka koskevat pelaajan lisäksi myös muita työntekijöitä ja koko työyhteisöä. Minkälaisia uhkatilanteita työpaikalla voi olla nähtävissä?

c. Onko työyhteisössä henkilöitä, joilla on työtehtävän takia kohonnut riski rahapeliongelman kehittymiselle?

Henkilöstöryhmät saattavat erota toisistaan rahapelaamiseen liittyvien riskien suhteen, eli altistavia tekijöitä esiintyy eri työtehtävissä vaihtelevasti. Onko työpaikalla ryhmiä, jotka esimerkiksi työskentelevät rahapelien parissa tai samassa tilassa rahapelien kanssa tai joilla on tilaisuus pelata rahapelejä työmatkoilla, vuorotyössä tai etätyössä?

2. Onko rahapelaamiseen liittyviä riskejä mahdollista vähentää työpaikalla?

Työnantaja voi luoda säännöt esimerkiksi työpaikan sähköisten laitteiden käyttämiselle rahapelaamiseen, kieltää rahapelaamisen tai estää pääsyn rahapelisivustoille asentamalla rahapelaamisen estävän maksullisen tai maksuttoman ohjelman työntekijöiden työkoneille. Myös rahapelimaiston esittäminen tietokoneissa ja mobiililaitteissa voidaan estää erillisten liitännäisten tai ohjelmien avulla. Kielloista ja esto-ohjelmista on hyvä keskustella työntekijöiden kanssa ennalta.

a. Mikä on rahapelihaittojen todennäköisyys?

Rahapelihaitat ovat todennäköisempiä, jos työhön liittyy tai työpaikalla on rahapelejä. Työnantajan kannattaa miettiä, kuinka mahdolliset rahapelihaitat näkyvät työpaikalla. Minkälaisia seurauksia ongelmallisesta rahapelaamisesta voi koitua työpaikalle ja -yhteisöön?

b. Jos työntekijä pelaa rahapelejä työpaikalla työpäivän aikana, mitä seurauksia tästä koituu?

Työntekijöillä tulee olla käytössään työnantajan ja työntekijöiden yhdessä luomat ja kaikille työntekijäryhmille yhdenvertaiset ja selkeät ohjeet siitä, saako työajalla pelata rahapelejä ja saako työnantajan välineitä käyttää rahapelaamiseen. Samoin on päätettävä, mitkä ovat seuraukset, jos näitä sääntöjä jätetään noudattamatta.

c. Kuinka ongelmalliseen rahapelaamiseen liittyviä riskejä voidaan vähentää?

Työpaikalle pitää luoda toimintaohjeet ja säännöt seuraaviin asioihin:

- rahapelaaminen työpaikalla ja työaikana (koskee myös yksityisiä laitteita)
- rahapelisovellusten lataaminen työnantajan tarjoamiin tietokoneisiin tai mobiililaitteisiin
- ongelmallisen rahapelaamisen seuraukset
- rahapeliongelmiin joutuneiden työntekijöiden tuki- ja hoitopalvelut sekä hoitoonohjaus.

Työnantajan tulee arvioida oma osaamisensa rahapelihaittojen ehkäisemisessä. Tarvittaessa työnantajan kannattaa tukeutua ulkopuoliseen asiantuntija-apuun tai työterveyshuollon osaamiseen.

d. Minkälaisia kuluja riskien vähentämisestä seuraa?

Työnantajan tulee verrata rahapelihaittojen ehkäisemisestä koituvia kustannuksia mahdollisiin ongelmallisen rahapelaamisen haittakustannuksiin. Etenkin edullisesti järjestettävät toimenpiteet, kuten tiedon tarjoaminen ja levittäminen, on hyvä toteuttaa.

Puheeksi ottaminen työpaikalla

Avoin ja keskusteleva työilmapiiri luo turvaa ja hyvinvointia. Merkittävät muutokset työntekijän käyttäytymisessä kannattaa aina ottaa puheeksi, jotta voidaan selvittää, mistä ne johtuvat. Näin voidaan myös kartoittaa työntekijän mahdollinen ongelmallisesta rahapelaamisesta johtuva kuormittuminen. Työntekijän rahapeliongelman varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen voivat ehkäistä ongelman kehittymistä vakavammalle tasolle.

Jos työntekijällä havaitaan rahapeliongelma, on työnjohtovastuussa olevan esihenkilön tehtävä ottaa asia puheeksi ja ohjata työntekijä tarvittaessa työterveyshuollon palvelujen piiriin. Mallina voi käyttää esimerkiksi päihdeongelmien käsittelystä tuttuja toimintamalleja. Työntekijä voi halutessaan pyytää tukihenkilön mukaan työkykykeskusteluihin.

Puheeksiottotilanteessa esihenkilön kannattaa lähestyä työntekijää kunnioittavalla otteella ja välttää rahapelaamisen tai rahapeliongelman tuomitsemista. Rahapeliongelman tunnistaminen voi olla haastavaa, sillä sitä on vaikea havaita ulkoisista merkeistä. Usein ongelmallisesti pelaava henkilö pyrkii salaamaan ongelmansa pitkään ja häpeää sitä. Erityisesti mahdollisuus rahapelien pelaamiseen työaikana ja jo aikaisempi rahapeliongelma altistavat rahapeliongelman kehittymiselle – tämä kannattaa huomioida keskustelussa.

Seuraavat vinkit saattavat helpottaa rahapelaamiseen liittyvien ongelmien puheeksiottoa:

- ✓ Normalisoi keskustelu toteamalla, että vaikeat keskustelut ovat joskus tarpeellisia.
- ✓ Esitä tosiasioita, ajatuksia, tunteita ja uskomuksia ilman syyttämistä.
- ✓ Kerro omista ajatuksistasi ja kysymyksistäsi, ja anna työntekijän kertoa omistaan (toisin sanoen älä pyri kertomaan, mitä hän ajattelee)
- ✓ Kuuntele aktiivisesti, mitä sanottavaa työntekijällä on, toistamalla ja vetämällä keskustelua yhteen.
- ✓ Ole ymmärtäväinen – tiedosta läsnä olevat tuntemukset.
- ✓ Ole empaattinen ja muista, että asia on työntekijälle todennäköisesti vaikea.

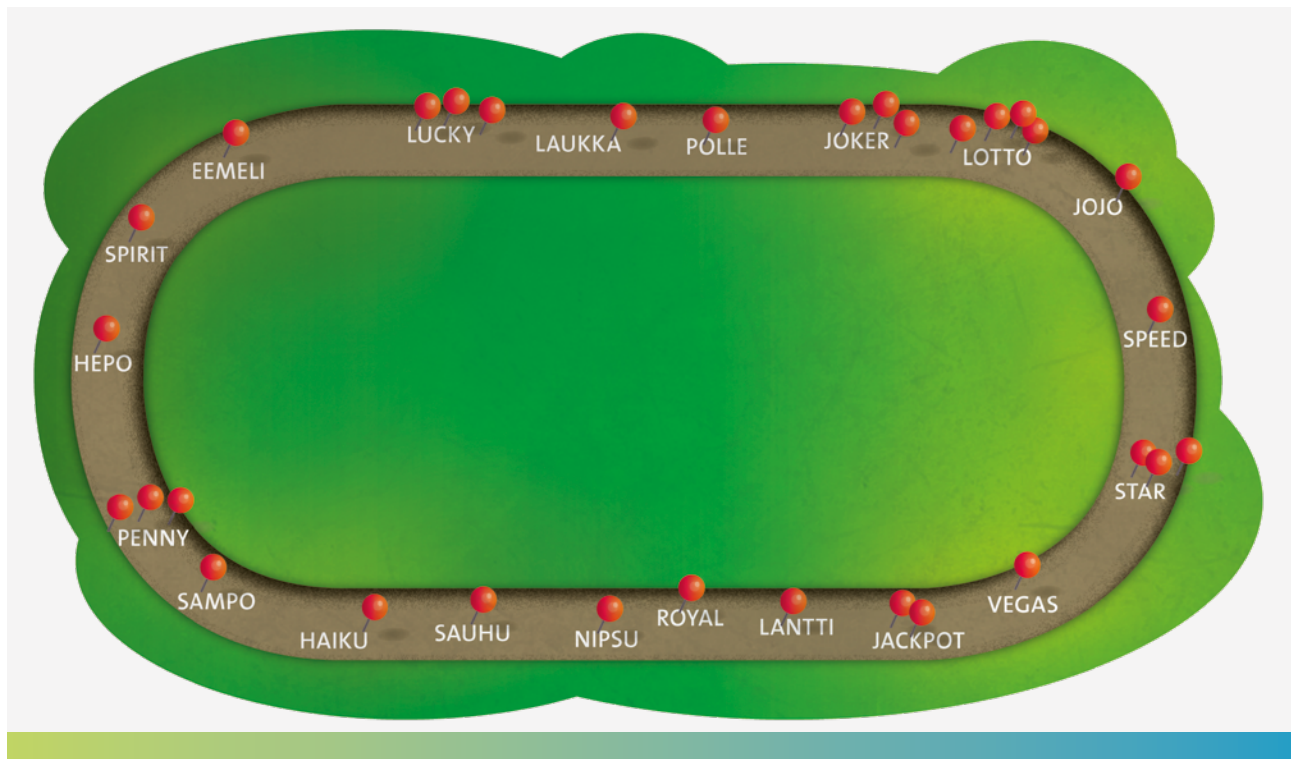
Esimerkki keskustelun aloittamisesta työntekijän kanssa:

”Haluaisin keskustella kanssasi arkaluontoisesta aiheesta. Minusta tuntuu, että meidän on tärkeää puhua tästä, sillä olen sinusta huolissani. Olet arvostettu työntekijä ja työtoveri tällä työpaikalla, ja se ei tämän keskustelun myötä muutu. Olen huomannut, että olet vaikuttanut viime aikoina kuormittuneelta/masentuneelta/levottomalta/hermostuneelta. Haluaisitko puhua tilanteestasi? Voisinko olla avuksi? Keskustelu on luottamuksellinen.”

Kun olet aloittanut keskustelun, voit kysyä: ”Kuinka olet voinut viime aikoina? Onko elämässäsi tapahtunut jotain

erityistä, mikä on saanut sinut tuntemaan noin? Voitko kertoa siitä lisää?”

Työntekijää ei saa leimata ongelmallisen rahapelaamisen vuoksi. Ongelmallinen rahapelaaminen ei sinänsä ole työ-sopimuslain mukainen irtisanomisen peruste. Se ei myöskään saa johtaa työntekijän työmäärän vähentämiseen tai vastuiden rajoittamiseen. Rahapelaamista käsiteltäessä tulee kaikkia työntekijöitä kohdella reilusti ja yhdenvertaisesti.

Jos työyhteisössä epäillään työntekijän rahapelaamisen riistäytyneen hallinnasta, epäily kannattaa ottaa puheeksi. Tärkeintä on lähestyä aihetta neutraalisti ja rakentavasti. Keskustelun voi aloittaa arkisesti kysymällä kuulumisia tai ottamalla rahapelaamisen puheeksi kysymällä esimerkiksi: ”Mitä pelaat ja miksi?”

Jos pelaaja on halukas keskusteluun, kannattaa pohtia yhdessä, miten pelaaminen vaikuttaa arkeen esimerkiksi töissä. Keskustelussa voi tuoda esiin rahapelaamisen kielteisiä vaikutuksia työstä suoriutumiseen, ja pelaajaa voi

pyytää arvioimaan pelitapojaan. Pelaaja voi myös kertoa omat käsityksensä pelaamisen hyödyistä ja haitoista ja kenties havaita niiden välisiä ristiriitoja. Keskustelussa kannattaa kertoa pelaajalle, mikä hänen pelaamisessaan huolestuttaa nyt tai pitemmällä aikavälillä. Kannattaa myös kysyä, mitä mieltä pelaaja on kuulemastaan.

Pelaajaa voi opastaa hakemaan apua. Työkavereiden on syytä ilmoittaa epäilystä rahapeliongelmasta esihenkilölle, työsuojelun edustajalle tai luottamusmiehelle. Vastuu tilanteen selvittämisestä on lähiesihenkilöllä.

Malli esihenkilön toiminnalle, kun työntekijän rahapeliongelma tulee esiin.

Puheeksiottaminen	Esihenkilö tuo huolensa esiin konkreettisesti ja selkeästi ja kertoo huomionsa työntekijän toiminnassa tapahtuneesta huolestuttavasta muutoksesta.
	Mikäli työntekijä on toiminut vastoin työpaikan sääntöjä, esihenkilö tekee selväksi, että sitä ei hyväksytä.
Tilannearvio	Selvitetään työntekijän sosiaalinen tilanne ja tuen tarve.
Yhteistyöstä sopiminen	Tilannearvion jälkeen sovitaan yhteistyöstä. Tehdään toimintasuunnitelma, jossa työntekijälle tarjotaan tukea ja apua. Työntekijän tulee olla myös itse motivoitunut avun vastaanottamiseen.
Hoitovaihtoehtojen selvittäminen	Jos työntekijä tarvitsee rahapelaamisen takia hoitoa, hänelle tarjotaan siihen mahdollisuus.
	Hoitomahdollisuuksia kartoitetaan yhdessä.
Hoitosopimus	Hoidosta tehdään hoitosopimus.
Seuranta	Esihenkilö seuraa työntekijän hoidon etenemistä yhteistyössä työterveyshuollon tai muun hoitotahon kanssa.
	Työnantajalla on oikeus saada tietoa hoidon toteutumisesta hoitosopimukseen kirjatulla tavalla.

Päihdeohjelma – yhteinen sopimus myös rahapelihaittojen ehkäisemiseen

Työpaikan päihdeohjelma on sopimus, jossa työyhteisö sopii yhteiset käytännöt päihdeongelmien käsittelyyn. Työyhteisö – työnantaja ja työntekijät yhdessä – valmistelee, hyväksyy ja toteuttaa päihdeohjelman yhteistoimintalain periaatteiden mukaisesti.

Koska rahapeliongelman seuraukset näkyvät työpaikalla paljolti samanlaisina kuin päihdeiden käytöstä aiheutuvat haitat, on perusteltua lisätä päihdeohjelmaan oma lukunsa rahapeliongelmaa kokevan työntekijän hoitoon ohjaamisesta. Ohjelmaan tulee kirjata selkeät toimintatavat rahapeliongelman tunnistamiseen, asioihin puuttumiseen ja ongelmien ratkaisuihin. Päihdeohjelma on tehokas johtamisen ja ohjaamisen väline työhyvinvoinnin ja työtehon lisäämiseen.

Tunnistaminen ja ongelmanratkaisu

Päihdeohjelmassa sovitaan mahdollisimman huolellisesti keinot, joilla työyhteisö opettelee tunnistamaan rahapelaimismiseen liittyviä työtä häiritseviä ongelmia ja häiriöitä. Ongelmien tunnistamista auttaa asioista tiedottaminen, koulutus päihde-, riippuvuus- ja rahapeliasioista sekä yhteistyö työterveyshuollon kanssa.

Työpaikalla jokainen rakentaa työyhteisön keskustelukulttuuria, mutta esihenkilöiden merkitys rahapeliongelman ehkäisyssä on keskeinen. Koska esihenkilö vastaa mm. työn aikatauluista ja laadusta, on tärkeää, että hän ottaa puheeksi työprosessissa huomaamansa häiriöt. Esihenkilön käytös ja toimintatavat työpaikalla voivat estää tai

mahdollistaa rahapeliongelman pahenemisen. Jos esihenkilö ei näe, kuule tai sano, on ongelmien peittely paljon helpompaa.

Hoitoonohjaus

Hoitoonohjauksen tarkoitus on kuntouttaa työntekijä työkykyiseksi. Päihdeohjelmaan kirjataan, kuinka hoitoon hakeudutaan, kuinka rahapeliongelman hoito toteutetaan ja mikä on hoitopaikka tai -keino. Hoitoon hakeutumisen yhteydessä työntekijälle selvitetään hoitovaihtoehtot. Esihenkilöllä on oikeus saada riittävästi tietoa hoidon toteutumisesta. Päihde- ja peliongelman hoidosta tehdään aina kirjallinen sopimus, johon työntekijä, työnantaja ja hoitotaho sitoutuvat. Kun työntekijä noudattaa hoitosopimusta eikä pelihaittoja ilmene hoitoaikana, voi työnantaja katsoa asian loppuun käsitellyksi.

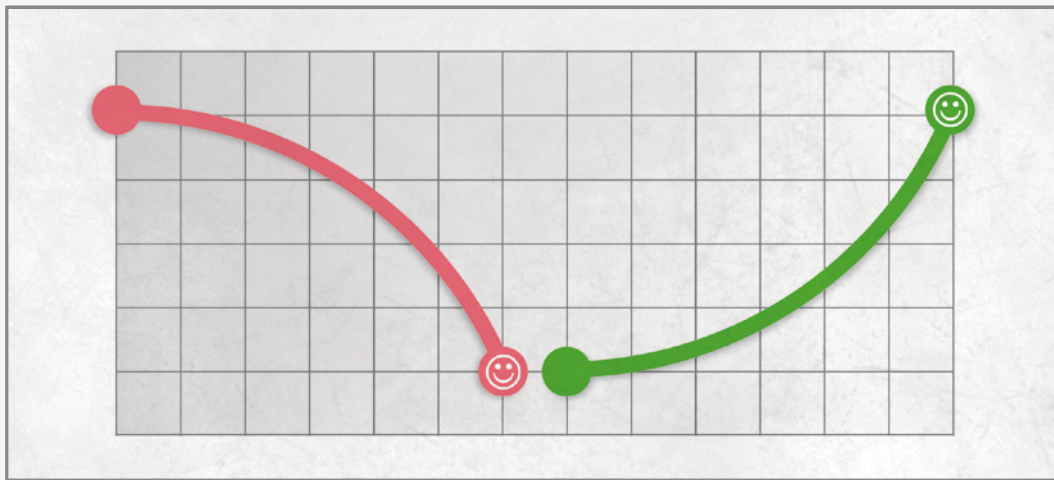
Päihdeohjelma on yksi työhyvinvoinnin johtamisen välineistä. Päihdeohjelmalla ja yhteistyöllä työpaikan johto, työntekijät ja työterveyshuolto ehkäisevät tehokkaasti päihdeistä ja rahapeleistä aiheutuvia haittoja. Päihdeohjelma on pakollinen, jos huumausainetestauksia halutaan tehdä muulloinkin kuin vahvan huumausaine-epäilyn yhteydessä.

PÄIHDEOHJELMAOPAS

Työterveyslaitos
> www.ttl.fi/paihdeohjelmaopas

Tehtyä päihdeohjelmaa pitää noudattaa, mutta rahapelihaittojen vähentämiseksi työnantaja voi lisäksi

- ✓ antaa tietoa rahapelaamisesta ja ongelmallisen rahapelaamisen vaikutuksista työpaikkaan sekä työntekijän terveyteen, hyvinvointiin ja talouteen (esimerkiksi lyhyillä tietoiskuilla)
- ✓ sopia yhteiset säännöt rahapelaamisesta työpaikalla ja työaikana
- ✓ sopia henkilöstön työnjaosta ja tehtävistä rahapelihaittojen ehkäisemisessä
- ✓ rajoittaa työntekijän mahdollisuuksia rahapelaamiseen työaikana tai työpaikan sosiaalisissa tapahtumissa
- ✓ estää tai rajoittaa rahapeliä pelaamista työpaikan tietokoneilla
- ✓ kertoa mahdollisuuksista tuen saamiseen rahapeliongelmassa
- ✓ tiedottaa tuki- ja hoitopalveluista
- ✓ ohjata hoitoon peliongelmaisen työntekijän
- ✓ tukea työhön paluuta, jos työntekijä on ollut poissa työstä rahapeliongelman hoidon vuoksi
- ✓ päivittää sovittuja sääntöjä säännöllisesti.

Työnantajan kannattaa järjestää säännöllisesti koulutuksia rahapelihaittojen ehkäisemisestä ja päihdeohjelmasta koko henkilöstölle. Koulutuksessa tulee käydä läpi mm. työpaikan rahapelaamista koskevat ohjeet ja sopimukset, rahapelaamisen riskit sekä ongelmapelaajille ja heidän läheisilleen saatavilla olevat tuki- ja hoitopalvelut. Rahapeliongelman tunnusmerkit on hyvä käydä läpi, jotta työntekijät voivat tunnistaa oman tai työkaverin rahapeliongelman.

Tiedotusmateriaali voi koostua esimerkiksi esitteistä, julisteista ja sähköpostikirjeistä. Materiaalit voivat olla osa yrityksen omaa sisäistä viestintää. Työnantaja voi myös järjestää tietoisuuksia.

Työyhteisön vastuut rahapelihaittojen ehkäisemisessä

Esihenkilön vastuulla on

- ✓ tukea ja valvoa henkilöstön työhyvinvointia ja -turvallisuutta
- ✓ olla tietoinen tunnusmerkeistä, jotka saattavat viitata ongelmalliseen rahapelaamiseen
- ✓ järjestää ongelmallisesti rahapelejä pelaavan työntekijän tuki, mahdollinen hoitoonohjaus ja seuranta
- ✓ varmistaa, että ongelmalliseen rahapelaamiseen liittyvät keskustelut ovat luottamuksellisia ja ne käydään työntekijää arvostaen
- ✓ huolehtia, että työntekijät tuntevat päihdeohjelman ja siinä olevan rahapelihaittojen ehkäisemisen ohjelman ja että he osaavat toimia sen mukaisesti.

Henkilöstöhallinnon vastuulla on

- ✓ tiedottaa rahapelihaittojen ehkäisemisen ohjelmasta työntekijöille
- ✓ tiedottaa päihdeohjelmaan liittyvistä asioista ja toimintatavoista esihenkilöille
- ✓ säilyttää luottamukselliset tiedottamisen toimintatavat
- ✓ lisätä rahapeliongelmat asioihin, joista keskustellaan, kun arvioidaan työntekijän suoriutumista työssään tai siinä tapahtunutta muutosta

- ✓ varmistaa toimintatapojen oikeudenmukaisuus, kun käsitellään työntekijän kielteistä käyttäytymistä tai toimintaa, joka saattaa liittyä ongelmalliseen rahapelaamiseen
- ✓ tukea esihenkilöitä puheeksi ottamisessa.

Työsuojelun vastuulla on

- ✓ osallistua päihdeohjelman käytäntöönpanoon
- ✓ tarjota päihdeohjelmaan liittyvää neuvontaa
- ✓ ottaa päihdeasia puheeksi työntekijän tai esihenkilön kanssa
- ✓ suunnitella ja toteuttaa henkinen työsuojelu.

Työntekijän vastuulla on

- ✓ huolehtia omasta työkyvystään
- ✓ noudattaa työyhteisössä sovittuja rahapelaamista koskevia sääntöjä
- ✓ tarvittaessa hakea apua omaan rahapeliongelmaansa
- ✓ ottaa puheeksi, jos epäilee työtoverin rahapelaamisen rikkovan työpaikan sääntöjä tai haittaavan työntekoa
- ✓ ilmoittaa huolestaansa epäilyllä rahapeliongelmaasta esihenkilölle tai työsuojelun edustajalle.

Työterveyshuolto rahapelihaittojen ehkäisemisessä

Ehkäisevä työterveyshuolto on lakisääteinen osa strategisen hyvinvoinnin johtamista, sillä työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntö edellyttävät sen järjestämistä. Palveluntuottajan tulee tehdä kirjallinen toimintasuunnitelma työterveyshuollon järjestämisestä ja yhteistyön sisällöstä. Toimintasuunnitelma laaditaan yhteistyössä työnantajan tai hänen edustajansa, henkilöstön ja työterveyshuollon palveluntuottajan kanssa, ja se päivitetään vuosittain. Ehkäisevän työterveyshuollon lisäksi työnantaja voi vapaaehtoisesti järjestää työntekijöilleen yleislääkäritasoisia sairaanhoitoa ja muita terveydenhuollon palveluja.

Työterveyshuollon vastaanotolla on mahdollista tunnistaa riskipelaaminen sekä rahapeliongelma ja puuttua niihin varhain. Tunnistaminen vaatii tuekseen sekä tietoa rahapeliongelmaista että keinoja ottaa rahapelaaminen puheeksi. Työterveyshuollon asiakkaat ottavat harvoin rahapelaamisen puheeksi oma-aloitteisesti, joten vastuu puheeksiottamisesta on työterveyshuollon henkilöstöllä. Rahapelihaittojen ehkäisemisen ja tunnistamisen kuuluisi olla osa yksilöllisten työkykyriskien vähentämistä, työterveyden edistämistä sekä työ- ja toimintakyvyn arviointia ja tukemista. Työterveyshuollossa tulee olla tieto siitä, mitä mahdollisuuksia on tarjolla rahapeliongelman hoitoon.

Varhaisella välittämisellä tarkoitetaan lyhytneuvontaa, joka sisältää riskipelaamisen ja rahapeliongelman tunnistamisen, neuvonnan ja seurannan sekä henkilökohtaisten tavoitteiden asettamisen. Varhaiseen välittämiseen kuuluu rohkeus ottaa rahapelaaminen puheeksi, rahapelitietous, haittojen ehkäisy, asiakkaan auttaminen hänen omilla

ehdoillaan, myötätuntoinen suhtautuminen, itsemääräämisoikeus (asiakas päättää itse pelaamisensa vähentämisestä) sekä toimintaohjeiden, tuen ja käytännön välineiden tarjoaminen rahapelaamisen vähentämiseen.

Rahapeliongelman tunnistamiseen voidaan käyttää esimerkiksi kolmen kysymyksen BBGS-seulaa tai yhdeksän kysymyksen PGSI-mittaria.

BBGS – kolme kysymystä rahapelaamisesta

- 1 Onko pelaamisen lopettaminen tai vähentäminen aiheuttanut sinussa levottomuutta, ahdistusta tai ärtyneisyyttä viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?
KYLLÄ/EI
- 2 Oletko viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana yrittänyt salata perheeltäsi tai ystäviltäsi, paljonko pelasit?
KYLLÄ/EI
- 3 Onko pelaamisesi aiheuttanut sinulle viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana sellaisia taloudellisia ongelmia, että olet joutunut hankkimaan perheeltäsi, läheisiltäsi tai sosiaalipalveluista apua elinkustannuksiisi?
KYLLÄ/EI

Kyllä-vastaus yhteenkin kysymykseen merkitsee, että henkilöllä saattaa olla rahapeliongelma. Tällöin asiaa on aina selvitettävä tarkemmin esimerkiksi seuraavan sivun PGSI-testillä sekä arvioitava henkilön tuen ja hoidon tarve.

Lähde: Gebauer ym. 2010.

PGSI – Rahapelaamisen haitat

Kysymykset koskevat rahapelaamiseen liittyviä kokemuksia ja auttavat kartoittamaan, onko pelitapoja syytä muuttaa. Ajattele vastatessasi viimeksi kuluneita 12 kuukautta:

- 1 Kuinka usein olet pelannut rahapelejä suuremmilla summilla kuin sinulla oikeastaan olisi varaa hävitä?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 2 Kun edelleen ajattelet viimeksi kuluneita 12 kuukautta, kuinka usein sinun on pitänyt pelata rahapelejä aikaisempaa suuremmilla summilla saadaksesi pelaamisesta saman jännityksen tunteen?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 3 Kuinka usein rahapeliä pelattuasi olet pelannut jonakin toisena päivänä yrittääksesi voittaa takaisin häviämäsi rahat?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 4 Kuinka usein olet lainannut rahaa tai myynyt jotakin saadaksesi rahaa pelaamista varten?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 5 Kuinka usein sinusta on tuntunut, että rahapelaamisesi saattaa olla sinulle ongelma?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 6 Kuinka usein rahapelaaminen on aiheuttanut sinulle terveysongelmia, mukaan lukien stressiä tai ahdistusta?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 7 Kuinka usein sinua on arvosteltu rahapelaamisestasi tai sinulle on sanottu, että rahapelaaminen on sinulle ongelma, riippumatta siitä, mitä mieltä itse olet asiasta?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 8 Kuinka usein rahapelaamisesi on aiheuttanut taloudellisia ongelmia sinulle tai kotitaloudellesi?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA
- 9 Kuinka usein olet tuntenut syyllisyyttä siitä, miten harrastat rahapelaamista, tai siitä, mitä tapahtuu, kun pelaat?
EI KOSKAAN/JOSKUS/USEIMMITEN/LÄHES AINA

Pisteytys: ei koskaan = 0 p, joskus = 1 p, useimmiten = 2 p, lähes aina = 3 p.

Laske pisteet yhteen. _____ / 27 pistettä.

0 pistettä = Ei ongelmapelaamista.

1–4 pistettä = Alhainen riski eikä juuri tunnistettuja kielteisiä vaikutuksia.

5–7 pistettä = Kohtalainen riski, joka aiheuttaa kielteisiä seurauksia.

8 pistettä tai enemmän = Ongelmapelaaminen, jolla kielteisiä vaikutuksia ja mahdollinen hallinnan menetys.

Lähde: Currie ym. 2010.

Lisätietoa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Rahapelit-sivustolle on koottu materiaalia rahapelihaittojen ehkäisyn ja hoidon tueksi pelihaittoja työssään kohtaaville.

www.thl.fi/pelihaitat

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n sivuilta löytyy tietoa rahapelaamisesta sekä rahapelihaittojen ehkäisystä. EHYT ry toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi.

www.ehyt.fi/pelaaminen

Työterveyslaitos

Työterveyslaitos tuottaa tietoa sekä kehittää ja tarjoaa asiantuntijapalveluita työhyvinvointiin.

www.ttl.fi

Työturvallisuuskeskus

Työturvallisuuskeskus tarjoaa tietoa ja koulutuksia työsuojelusta, työturvallisuudesta ja työhyvinvoinnista.

www.ttk.fi

Päihdelinkki

Päihdelinkki-verkkopalvelu tarjoaa tietoa päihteistä ja riippuvuuksista sekä tukea ongelmatilanteisiin. Päihdelinkistä löytyy kattavan tietopankin lisäksi testejä, oma-apusisältyjä, vertaistukea ja neuvontapalvelu.

www.paihdelinkki.fi

Peluuri

Auttava puhelin p. 0800 100 1010

Peluuri toimii valtakunnallisesti ja auttaa rahapeliongelman kanssa kamppailevia, heidän läheisiään sekä ammattilaisia. Toiminta tarjoaa työkaluja oma-apuun sekä ammatillista ja vertaistukea puhelimitse, verkossa ja chatissa. Peluurilla on myös kahdeksan viikon Peli poikki -ohjelma.

www.peluuri.fi

Pelirajat'on

Pelirajat'on tarjoaa ongelmallisesti rahapelejä pelaaville ja heidän läheisilleen monipuolista vertaistukea. Pelirajat'on on Sosped-säätiön valtakunnallista toimintaa.

www.pelirajaton.fi

Nimettömät pelurit (GA)

Gamblers anonymous (GA) -ryhmät tarjoavat vertaistukea niin pelaajille kuin läheisillekin.

www.nimettomatpelurit.fi

Peliklinikka

Peliklinikka on erikoistunut rahapeliongelmiin hoitoon. Se palvelee pelaajia ja heidän läheisiään. Avohoitopalvelut Peliklinikalla ovat helsinkiläisten, vantaalaisten ja kauni-aislaisten käytössä.

www.peliklinikka.fi

Tiltti

Tiltistä saa tietoa ja tukea pelaamisen hallintaan. Tiltti sijaitsee Helsingin Hakaniemessä Peliklinikan yhteydessä. Tilttiin ovat tervetulleita rahapelaajat ja heidän läheisensä yhdessä tai erikseen. Avoimiin oviin voi osallistua ilman ajanvarausta maksuttomasti. Tiltissä voi puhua työntekijän ja muiden kävijöiden kanssa. Asioiminen nimettömänä on mahdollista.

www.tiltti.fi

Tarkemmat tiedot oman kunnan avohoitopalveluista saa Peluurista tai kunnan päihde- ja mielenterveyspalveluiden verkkosivuilta.

Tukiaineistot

Rahapeliongelman kohtaaminen sosiaalityössä.

2021.

Rahapelaaminen puheeksi: Puheeksiotto, tunnistaminen ja lyhytneuvonta.

2019.

Pelin merkit – Tietoa rahapeliongelmosta työssään peliongelmia kohtaaville.

6. tarkistettu painos, 2018.

Nuoret pelissä – Tietoa kasvattajille nuorten digitaalisesta pelaamisesta ja rahapelaamisesta.

5. uudistettu painos, 2016.

Liikaa pelissä – Tietoa rahapeleistä ja peliongelmosta.

4. painos, 2016.

Läheiset ja rahapeliongelma – Tietoa ja välineitä läheisten kanssa työskentelyyn.

2015.

Suhteet pelissä – Tietoa ja tukea rahapelaamisesta huolestuneille läheisille.

3. tarkistettu painos, 2014.

THL:n tukiaineistot ovat saatavana verkkojulkaisuna osoitteessa thl.fi/tukiaineistot.

Katso myös Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n tukimateriaalit osoitteessa ehyt.fi/tyokalut-ja-materiaalit.

Kirjallisuutta ja julkaisuja

Akava, EK, KiT, KT, SAK, STTK & VTML (2015). Päihdehaitat hallintaan! Suositus päihdeongelmien ennaltaehkäisystä, päihdeasioiden käsittelystä ja hoitoonohjauksesta työpaikoilla.

Alho, H., Heinälä, P. & Jaakkola, T. (2015). Rahapelaaminen ja työelämä. Teoksessa H. Alho, P. Heinälä, K. Kiianmaa, T. Lahti & A. Murto (toim.) Rahapeliriippuvuus, s. 159–170. Duodecim, Helsinki.

Binde, P. & Romild, U. (2020). Risk on problem gambling among occupational groups: A population and registry study. Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift. March 2020.

Castrén, S., Alho, H. & Salonen, A. H. (2016). Rahapeliongelma sosiaali- ja terveydenhuollossa – ammattilaisten näkemyksiä. Yhteiskuntapolitiikka 4/2016, s. 418–428.

Currie, S. R., Casey, D. M. & Hodgins, D. C. (2010). Improving the psychometric properties of the Problem Gambling Severity Index. Ottawa, Canada: Canadian Consortium for Gambling Research.

Economist (2017). The world's biggest gamblers.

Gebauer, L., LaBrie, R. & Shaffer, H. J. (2010). Optimizing DSM-IV-TR Classification accuracy: A Brief Biosocial Screen for Detecting Current Gambling Disorders among Gamblers in the General Household Population. The Canadian Journal of Psychiatry 55(2), s. 82–90.

Jaakkola, T. (2015). Rahapeliongelmat työterveyshuollon haasteena. Teoksessa A. Partanen, J. Moring, V. Bergman, J. Karjalainen, M. Kesänen, J. Markkula, M. Marttunen, S. Mustalampi, E. Nordling, T. Partonen, P. Santalahti, P. Solin, T. Tuulos & S. Wuorio (toim.) Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015, s. 121–123. Miten tästä eteenpäin? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Ladouceur, R. & Lachance, S. (2020). Rahapeliriippuvuus hallintaan. Terapeutin käsikirja. Kääntäneet S. Castrén & M. Kuronen. Opas 41. 2. painos. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Ladouceur, R. & Lachance, S. (2020). Rahapeliriippuvuus hallintaan. Asiakkaan työkirja. Kääntäneet S. Castrén & M. Kuronen. Opas 42. 4. painos. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Latvala, T., Konu, A., & Lintonen, T. (2020). Rahapelaaminen kansanterveydellisenä huolenaiheena: Rahapelirikollisuuden arvioidut kustannukset yhteiskunnalle. Yhteiskuntapolitiikka, 85(5–6), 507–518.

Lintonen, T., Nevalainen, J., & Latvala, T. (2018). Miten alkoholin riskikäyttö, muiden päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö sekä rahapelaaminen liittyvät toisiinsa? Teoksessa Mäkelä, P., Härkönen, J., Lintonen, T., Tigerstedt, C., & Warpenius, K. Näin Suomi juo: suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat. Helsinki.

Salonen, A., Lind, K., Hagfors, H. Castrén, S., Kontto, J. (2020). Rahapelaaminen, peliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet vuosina 2007–2019. Suomalaisten rahapelaaminen 2019. THL, raportti 18/2020.

Smolej, M., Karjalainen, S. & Jaakkola, T. (2015). Rahapelaamisen riskirajoilla. Selvitys. EHYT ry., Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2015). Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma. Alkoholi-, huume- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentäminen. Julkaisu 19/2019.

Veikkaus Oy (2019). Vuosi- ja vastuullisuusraportti.

TYÖELÄMÄ P€LISSÄ

Tietoa rahapelihaittojen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä työyhteisössä

Rahapelaaminen voi vaikuttaa työpaikan arkeen, jos työntekijän pelaaminen muuttuu liialliseksi. Työntekijän rahapeliongelma voi ilmetä esimerkiksi työtehon heikkenemisenä, keskittymisvaikeuksina ja toistuvina poissaoloina. Rahapeliongelma voi johtaa monentasoisiiin kielteisiin seurauksiin, kuten työntekijän terveysongelmiin, konflikteihin työyhteisössä ja äärimmillään taloudellisiin väärinkäytöksiin.

Työelämä pelissä -tukiaineisto on työväline rahapelihaittojen ehkäisemisen suunnitteluun ja toteuttamiseen työyhteisössä. Se on tarkoitettu työpaikoille esimerkiksi työsuojelun, luottamusmiesten, henkilöstöhallinnon, esihenkilöiden sekä johtajien käyttöön. Tukiaineistossa selvennetään myös työyhteisön toimijoiden erilaisia rooleja rahapelihaittojen ehkäisemisessä sekä vastuullisen työpaikkakulttuurin edistämässä.

Julkaisun myynti

kirjakauppa.thl.fi

Saatavana verkkojulkaisuna

thl.fi/tukiaineistot

thl.fi/penningspel/publikationer

ISBN (painettu) 978-952-343-621-3

ISBN (verkko) 978-952-343-620-6

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-620-6>

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Työturvallisuus-
keskus

Työterveyslaitos

tiltti

Tietoa & tukea
pelaamisen hallintaan